

**BITS OF
FREEDOM**

Rapport

**Nominaties
Big Brother
Awards 2022**

Inhoud

1. Eurocommissaris voor Binnenlandse Zaken
2. Burgemeester van Gemeente Amsterdam
3. Minister van Justitie en Veiligheid
4. Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
5. Verantwoording

Inleiding

De prijs voor de grootste privacyschenders van Nederland is een initiatief van Bits of Freedom. Bits of Freedom selecteerde de vier grootste schandalen van het afgelopen jaar. Het publiek kan door te stemmen bepalen welke genomineerde de Publieksprijs mee naar huis neemt en een vakjury zal de winnaar van de Expertprijs bepalen. Bits of Freedom reikt daarnaast ook de positieve Felipe Rodriguez Award uit aan een persoon die een buitengewone bijdrage heeft geleverd aan het beschermen van onze rechten. De uitreiking vindt plaats tijdens een awardceremonie op 13 februari 2023 in Vlaams Cultuurhuis de Brakke Grond te Amsterdam.

1. EUROCOMMISSARIS VOOR BINNENLANDSE ZAKEN

Eurocommissaris Ylva Johansson is genomineerd voor het wetsvoorstel waarmee ze vertrouwelijkheid op het internet opheft, de “Regulation to prevent and combat child sexual abuse online”.

Het internet speelt een belangrijke rol bij de zelfontplooiing van kinderen en jongeren. Ook op seksueel vlak. Jongeren kunnen via internet veilig communiceren met leeftijdsgenoten, hun interesses onderzoeken en hun relaties verdiepen. Ook kunnen ze, als dat nodig is, op een veilige manier contact maken met vertrouwelingen of hulp zoeken bij een professional.

Helaas wordt het internet ook gebruikt door kwaadwillenden voor seksueel misbruik van kinderen en jongeren. Het wetsvoorstel waar de Commissie haar nominatie aan te danken heeft poogt daar een antwoord op te bieden, maar slaat de plank volledig mis. Met het voorstel zouden platformen zoals WhatsApp en Signal verplicht worden om alle berichtjes van al hun gebruikers geautomatiseerd te scannen. Zodra hun computers een afbeelding of conversatie tegenkomen die potentieel niet in de haak is, moeten ze dat rapporteren aan een Europese autoriteit. De “Regulation to prevent and combat child sexual abuse online” is misschien wel de grootste bedreiging voor vertrouwelijke communicatie op het internet op dit moment. Het gaat slachtoffers van seksueel misbruik niet helpen - laat staan die slachtoffers voorkomen.

Uitingsvrijheid onder druk

De Europese Commissie ondermijnt met dit wetsvoorstel de vertrouwelijkheid van communicatie op het internet. Het betekent namelijk dat platforms, en indirect ook autoriteiten, alle chats, foto's en video's van hun gebruikers zullen moeten beoordelen. Eigenlijk is het alsof de Europese Commissie in elke woon- en slaapkamer camera's wil ophangen in de strijd tegen huiselijk geweld. Dat vindt niemand proportioneel, dus waarom dit wel?

Een computer kan geen context bepalen

Bedrijven zullen kunstmatige intelligentie in moeten zetten in een poging om, in alle chats, foto's en video's, misbruik van kinderen op te sporen. Maar computers zijn notoir slecht in het beoordelen van context. En dat is wel belangrijk. Er is niets mis met de foto die een zestienjarige aan haar vriendin stuurt waarop ze alleen een BH draagt, wanneer beiden dat uit vrije wil doen. Het is wel een probleem als één van de twee dat niet uit

vrije wil doet. Maar of dat zo is, dat kun je natuurlijk niet aflezen aan een foto. Het voorstel uit Brussel zal ertoe leiden dat heel veel onschuldige chats, foto's en video's worden gecriminaliseerd. Het zorgt er ook voor dat veel mensen onterecht zullen worden beschuldigd van seksueel misbruik van kinderen en dat de politie zal worden overspoeld met meldingen waar ze niets mee kan.

Andere onderdelen van het voorstel zijn technisch domweg onmogelijk. Zo kunnen aanbieders van internettoegang onmogelijk specifieke afbeeldingen of pagina's op websites blokkeren, zoals de Commissie wil. Dat komt omdat het internetverkeer tussen de browser van de internetgebruiker en de server waarop de website gehost staat, versleuteld is.

Opdracht

Als de Europese Commissie kinderen en jongeren echt wil beschermen, zou zij luisteren naar het advies van experts en inzetten op preventie en internationale samenwerking. Bits of Freedom roept de Commissie op het huidige voorstel in te trekken of zodanig te herschrijven dat het de rechten van burgers beschermt, zowel die van slachtoffers als die van onschuldige passanten.

Lees verder:

- 15 december 2022: [Vader post foto van badderend kind. Is dat straks verdacht?](#)
- 31 oktober 2022: [Europol gaat enorme verzameling porno van Europese jongeren aanleggen](#)
- 17 oktober 2022: [Zedenpolitie nu al overbelast en de wetgever wil dat alleen maar erger maken](#)

2. BURGEMEESTER VAN GEMEENTE AMSTERDAM

Burgemeester Femke Halsema is genomineerd voor de structurele en indringende inmenging van de gemeente Amsterdam in de levens van kinderen en jongvolwassenen in de Top400.

De Top400 is een programma waarmee de gemeente Amsterdam wil voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen in de criminaliteit terecht komen. Het programma wordt geframed als een zorgen beheersingsaanpak, waarbij allerlei publieke instellingen betrokken worden. Maar het lijkt er meer op dat jongeren gecriminaliseerd worden, soms nog voordat ze ook maar iets verkeers hebben gedaan. Kinderen en jongeren worden jarenlang indringend gevolgd en er worden allerlei gegevens over hen uitgewisseld met verschillende instanties. Ook is er geprofileerd door middel van een algoritme.

Buiten je schuld om geselecteerd worden

Jongeren worden geselecteerd voor het misdaadpreventieprogramma op basis van een aantal criteria. Bijvoorbeeld als een jongere in aanraking is geweest met de politie of wanneer iemand tussen de 12 en 14 jaar als verdachte is aangehouden. Maar soms zijn het criteria waar een jongere niks aan kan doen. Bijvoorbeeld wanneer een jongere vaak afwezig is geweest van school, of vaker heeft gewisseld van basisschool. Of wanneer iemand als slachtoffer, getuige of verdachte betrokken is geweest bij huiselijk geweld. Het is dus geen noodzakelijk criterium dat kinderen of jongeren een strafbaar feit gepleegd hebben, om geselecteerd te worden voor het misdaadpreventieprogramma.

Ook werd er een algoritme, genaamd ProKid+, ingezet om te voorspellen welke kinderen en jongeren zich in de toekomst mogelijk schuldig zouden kunnen maken aan crimineel gedrag. Dit is een vorm van predictive policing. Hierbij werd niet aan de jongeren en hun ouders uitgelegd waarom ze geselecteerd werden. Er werd soms zelfs bewust informatie achtergehouden.

Ernstige zorgen om schending van mensenrechten

Eenmaal geselecteerd krijgen kinderen, jongeren en hun ouders vanuit de gemeente een regisseur toegewezen die hen minimaal twee jaar volgt. Ook wordt de voortgang besproken met verschillende ketenpartners, waaronder met de politie, de GGD en Jeugdbescherming, waarbij allerlei gegevens over de

betrokkenen wordt uitgewisseld. Dit is een behoorlijke inmenging in de persoonlijke levenssfeer waarvan betwijfeld wordt of dit rechtmatig is. Ook zijn er zorgen over discriminatie. Uit de stukken blijkt namelijk dat veel geselecteerde gezinnen uit buurten komen met veel mensen met een migratieachtergrond en een laag inkomen. Dit heeft ook een stigmatiserend effect.

Opdracht

Bits of Freedom roept de gemeente Amsterdam op om te stoppen met het betrekken van de politie en opsporingsautoriteiten bij sociale dienstverlening en het leveren van zorg. Ook moeten zij stoppen met de Top400, zolang zij de bescherming van mensenrechten, waaronder gelijke behandeling, het recht op privacy en effectieve rechtsbescherming, niet kan borgen. De gemeente oet luisteren naar de ervaringen, behoeften en stemmen van jongeren en hun ouders om gepaste zorg daarop af te stemmen. Tot slot moet er gestopt worden met de ontwikkeling en het gebruik van ProKid+ en vergelijkbare predictive policingsystemen.

Lees verder:

- 14 november 2022: [Mensenrechten in het gedrang door de Top400](#)
- 11 november 2022: [Rapport verschenen: Top400 a top-down crime prevention strategy in Amsterdam.](#)

3. MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

De minister van Justitie en Veiligheid Dilan Yeşilgöz-Zegerius is genomineerd voor haar poging de illegale surveillancepraktijken van de Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) te legaliseren.

Wie strijdt voor een derde geheime dienst zonder toezicht, verdient een Big Brother Award. Met hand en tand verdedigt de minister van Justitie en Veiligheid het voorstel om de surveillancepraktijken van de NCTV, zoals het monitoren van burgers op sociale media, te legaliseren in een wet. Vorig jaar won Ferd Grapperhaus, destijds minister van Justitie en Veiligheid, de prijs voor zijn gehele oeuvre waar dit wetsvoorstel onderdeel van uitmaakte. Nu heeft minister Dilan Yeşilgöz-Zegerius het stokje van hem overgenomen. Ook na een enorm kritisch debat in de Kamer strijdt zij met volle passie voor meer surveillance door de NCTV op het internet. Dat is een probleem.

Nieuwe geheime dienst

Het belangrijkste onderdeel van het wetsvoorstel is de nieuwe bevoegdheid voor de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) om burgers op het internet in de gaten te houden. Eerder brachten journalisten van NRC naar buiten dat de NCTV zich gedraagt als derde geheime dienst in plaats van als coördinator. Jarenlang hield zij burgers op sociale media in het geniep in de gaten. Vanachter nepaccounts en door middel van een apart opgetuigd 'vuil' IT-systeem, dat niet naar de overheid te herleiden is. Dat deed zij, doelbewust, zonder dat het van de wet mocht. In plaats van dit illegale handelen te stoppen, wil de minister van Justitie en Veiligheid dit nu legaliseren in de zogenaamde zogenaamde NCTV-wet.

Wel de lusten, niet de lasten

Bits of Freedom wil een vrij internet, zonder massasurveillance. Daarnaast is het toezicht in de wet erg slecht geregeld. De rechten van burgers worden weggeschreven onder het mom van nationale veiligheid, terwijl de gespecialiseerde toezichthouders in dat domein hier geen rol krijgen. Tot slot krijgt de NCTV een onnodig ruime bevoegdheid om resultaten van onderzoeken, inclusief persoonsgegevens te delen met andere overheidsinstanties.

Geen gehoor aan kritiek

De minister had er voor kunnen kiezen om na alle felle kritiek in de Kamer en uit de samenleving, waaronder een Big Brother Award voor haar voorganger, het wetsvoorstel aan te passen. Daar liggen kansen, want

de schandalen laten zien dat er een behoefte bestaat aan een duidelijke afbakening van wat de NCTV nu precies wel en niet behoort te doen. Maar vooralsnog is dat niet de insteek van de minister. In de debatten over de schandalen van de NCTV en het voorstel dat dit gedrag moet legaliseren blijft de minister maar volhouden dat de surveillance door de NCTV zo snel mogelijk moet worden hervat.

Opdracht

Bits of Freedom roept de minister om on de bevoegdheid om burgers op het internet in de gaten te houden uit het wetsvoorstel te schrijven en om de coördinatierol van de NCTV in de wet te verduidelijken.

Lees verder:

- 12 april 2022: [Er komt een wet aan waarmee de staat niet-verdachte burgers kan bespioneren](#)
- 31 maart 2022: <https://www.bitsoffreedom.nl/2022/03/31/wij-lieten-ons-horen-tegen-de-nctv-als-d-erde-inlichtingendienst/>
- 27 december 2021: [Privacymisser 3: De illegale surveillancepraktijken van de NCTV](#)

4. MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Minister Hanke Bruins Slot is genomineerd vanwege het faciliteren van de grenzeloze datahonger van de geheime diensten en het afbreken van het toezicht op diezelfde diensten.

In 2018 spraken burgers zich al uit tegen de -toen nieuwe- “sleepnetbevoegdheid” waarmee geheime diensten ongericht het internetverkeer van burgers mogen aftappen. Nu, vijf jaar later, dreigt de wet alleen maar verder te worden verruimd. De verplichting voor de diensten om zo gericht mogelijk te tappen, komt te vervallen. De sleepnetbevoegdheid wordt verruimd. De eveneens omstreden hackbevoegdheid zal makkelijker kunnen worden ingezet, en met minder waarborgen rond technische risico's. De macht van de toezichthouder die vooraf toetst wordt in het voorstel beknot.

Advies wordt aan de laars gelapt

De reden die telkens voor deze wet wordt gegeven is snelheid en wendbaarheid van de geheime diensten. Maar uit documenten over de totstandkoming van deze wet, die Bits of Freedom heeft opgevraagd middels een verzoek op grond van de Wet open overheid, ontstaat een heel ander beeld. Daaruit blijkt namelijk dat het voorstel vooral een aanval is op de TIB, de toezichthouder die toestemming moet geven voordat ingrijpende bevoegdheden ingezet kunnen worden. Alternatieve manieren om snelheid te winnen, zoals een kritische blik op de eigen interne procedures, zijn nooit besproken.

Het referendum is niet de enige input die in de wind wordt geslagen. De Raad van State schreef dat de ingrijpende bevoegdheden van betere waarborgen moeten worden voorzien, maar dit advies lapt de minister aan haar laars. Bovendien maakt de minister er een zootje van door aan de Tweede Kamer te vragen dit voorstel te behandelen, terwijl ze er meteen een wijziging achteraan stuurt. De mogelijkheid voor deskundigen om inbreng te leveren op dit voorstel, een vast onderdeel van de totstandkoming van wetgeving, plande zij zorgvuldig tijdens de Kerstvakantie.

Onwettig handelen van de geheime diensten

De minister grijpt ook andere manieren aan om de ongelimiteerde datahonger van de diensten zoveel mogelijk te faciliteren. Volgens de wet mogen de

diensten enorme bergen gegevens verzamelen onder de voorwaarde dat zij zo snel mogelijk gegevens die niet relevant zijn vernietigen. Maar zelfs door de wet lieten de diensten zich niet begrenzen en zij bewaarden onze gegevens langer dan mocht. Toen de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten dit aanklaarde, weigerde de minister hier iets aan te doen. Daarom diende Bits of Freedom een klacht in bij diezelfde toezichthouder, waarna die kon eisen dat de geheime diensten de gegevens vernietigden. Dat is intussen gebeurd, maar het blijft zorgelijk dat deze mate van dwang noodzakelijk was.

Opdracht

Bits of Freedom roept de minister op de bevoegdheden van de geheime diensten niet verder uit te breiden, waarborgen intact te laten, en het toezicht te versterken.

Lees verder

- 9 december 2022: [Vier opgestoken middelvingers naar de Raad van State](#)
- 23 september 2022: [De Cyberwet is een regelrechte aanval op de toezichthouder](#)
- 4 juli 2022: [Goed nieuws: de geheime diensten vernietigen informatie over miljoenen onschuldige burgers](#)
- 9 maart 2022: [De geheime diensten proberen het weer eens](#)

5. VERANTWOORDING

De vier genomineerden komen uit een lijst van vele schendingen van onze digitale rechten in het afgelopen jaar. De lijst is gebaseerd op signalen die Bits of Freedom het afgelopen jaar heeft ontvangen. De selectie gebeurde aan de hand van een aantal criteria. De meest doorslaggevende criteria gingen over de mate waarin de schending een inbreuk maakt op de privacy van mensen, het aantal mensen dat geraakt werd, de mate waarin de schending voortduurt en de houding van de schender, de mate waarin de schending met feitelijke informatie onderbouwd kon worden en de mate waarin onze achterban zich zorgen maakt over de schending.

In aanloop naar de uitreiking van prijsuitreiking op maandagavond 13 februari 2023 kan het publiek stemmen op de vier genomineerden en daarmee laten zien wie volgens hen de grootste schender van onze privacy is. Daarnaast reikt Bits of Freedom de Expertprijs uit en een positieve prijs voor voorvechters van onze digitale rechten, de Felipe Rodriguez Award.

Bits of Freedom komt op voor jouw vrijheid en privacy op internet.

Deze grondrechten zijn onmisbaar voor je ontwikkeling, voor technologische innovatie en voor de rechtsstaat. Maar die vrijheid is niet vanzelfsprekend. Je gegevens worden opgeslagen en geanalyseerd. Je internetverkeer wordt afgeknepen en geblokkeerd.

Bits of Freedom zorgt ervoor dat jouw internet jouw zaak blijft.

Bits of Freedom
www.bitsoffreedom.nl
@bitsoffreedom
Prinseneiland 97HS
1013 LN Amsterdam

Contactpersoon:
Martijn de Heer
+31 6 1557 7255
martijn@bitsoffreedom.nl

ED16 7F84 5739 203A 9F29
976C 6289 AAB1 70D3 2D7D
(bitsoffreedom.nl/openpgp)

BITS OF FREEDOM

Voor jouw internetvrijheid